

Rapport fra selskapskontroll av Hamos forvaltning IKS

Behandles i utvalg
Kontrollutvalget i Frøya kommune

Møtedato
09.06.2016

Saknr
19/16

Saksbehandler Torbjørn Berglann
Arkivkode FE - 216, TI - &58
Arkivsaknr 15/31 - 6

Kontrollutvalgsekretariatets innstilling

Kontrollutvalget legger rapporten fram for kommunestyret med følgende innstilling:

Kommunestyret tar rapporten til orientering, og forventer at:

1. Eierne gjør en vurdering av styresammensetning og praksis for valg av styre i tråd med revisjonens anbefalinger.
2. Selskapet sikrer at selvkostfondet brukes i samsvar med krav til selvkost.
3. Forskrift for husholdning i HAMOS vedrørende fritidsbebyggelse endres slik at den blir i tråd med krav fra Miljødirektoratet.
4. Selskapet og eierne sikrer at delegering av myndighet for innfordring av renovasjonsgebyret blir lik i eierkommunene.

Kommunestyret ber formannskapet og kommunens eierrepresentant sørge for at dette etterkommes.

Kommunestyret ber om at det rapporteres om oppfølging av punktene i forbindelse med neste behandling av eierskapsmeldingen i kommunestyret.

Vedlegg

Rapport fra selskapskontroll Hamos

Saksutredning

I plan for selskapskontroll 2015-2016, vedtatt av Frøya kommunestyre, sak 146/14, fikk selskapskontroll av Hamos forvaltning IKS høyest prioritert. Kontrollutvalget behandlet i sak 5/15 en henvendelse fra kontrollutvalget i Hemne kommune om å delta i en felles selskapskontroll sammen med kontrollutvalgene i de øvrige eierkommunene. Kontrollutvalgene i kommunene Meldal, Skaun, Hitra, Agdenes og Snillfjord vedtok å delta i samarbeidet sammen med Hemne og Frøya.

Utformingen av selskapskontrollen har blitt til i dialog mellom kontrollutvalgene, sekretariatet og revisjonen. Selskapskontrollen er gjennomført som en selskapskontroll med forvaltningsrevisjon og er utført av Revisjon Midt-Norge IKS på vegne av kontrollutvalgene i de 7 samarbeidende kommunene.

I rapporten tar revisjonen utgangspunkt i følgende problemstillinger:

1. **Er eierstyring og selskapsledelse i HAMOS i samsvar med gitte føringer og anbefalinger?**

KS anbefaler at kommunene vedtar eierstrategier og årlig behandler eiermeldinger. Revisjonen viser til at alle de 7 kommunene som rapporten gjelder har vedtatt eierstrategier, men bare to kommuner har behandlet eiermelding det siste året. Frøya kommune oppfyller ikke anbefalingen om årlig behandling av eiermelding i

kommunestyret.

Revisjonen skriver at selskapet oppfyller krav til representasjon og saker som skal behandles av eierne i representantskapet.

Når det gjelder selskapsledelsen legger revisjonen vekt på at styret skal ha nødvendig kompetanse til å lede selskapet. Revisjonen viser til at selskapet har vedtektsfestet bruk av valgkomité, men at det ikke er stilt spesifikke kompetansekrav eller gjort dokumenterte vurderinger av kompetansen. Det er etablert praksis at kommunene nominerer kandidater til valgkomiteen, men revisjonen mener at denne endres noe. Man bør først definere kravene til kompetanse i styret, deretter formidle disse til kommunene, som så nominerer aktuelle kandidater.

Selskapet har 12 styremedlemmer, en fra hver kommune. Det er et høyere antall enn det selskapsavtalen og loven krever. Revisjonen mener at eierne bør vurdere denne sammensetningen. Styret består i hovedsak av politiske representanter fra kommunestyrene i eierkommunene. Revisjonen påpeker at eierne bør være særlig oppmerksomme på habilitetsutfordringer når ledende politikere sitter i styret. Det sitter 3 ordførere i styret, disse er særlig utsatt.

Ifølge revisjonen evaluerer styret eget arbeid og kompetanse i tråd med anbefalinger, har riktig kjønnsbalanse og har etablert etiske retningslinjer i tråd med KS-anbefalinger og lovverk.

2. Sikrer HAMOS et tydelig skille mellom kommersiell virksomhet og monopolvirksomheten?

Det går fram av rapporten at selskapet har etablert adskilte regnskaper for avfallsområdene husholdning, fritid og slam i tråd med lovkrav. Husholdningsavfallet skal kreves inn til selvkost, og eventuelt overskudd av den innkrevede avgiften settes av til selvkostfond. Midler som avsettes til fond skal brukes i løpet av fem år, for å sikre at avgiftene kommer abonnentene til gode. Fondene har hatt overskudd i fem år, dette strider med retningslinjene for beregning av selvkost. For å ivareta retningslinjene må selskapet ifølge revisjonen bygge ned fondene.

Revisjonen viser til at Hamos forvaltning også tilbyr tjenester innen næringsavfall, innfordring av renovasjonsgebyr og avfallsbehandling, noe som har tilført selskapet 9,1 millioner i utbytte de siste 5 årene. Dette har blitt tilført egenkapitalen i selskapet.

3. Er det organisatoriske skillet av ledende roller i konsernet HAMOS i samsvar med anbefalinger?

Lovverket stiller krav til organisatoriske skiller mellom kommersiell virksomhet og monopolvirksomhet for å unngå rolleblanding og krysssubsidiering. Revisjonen påpeker at det ikke sitter styremedlemmer fra morselskapet i datterselskapene. Personer i ledelsen i morselskapet sitter i styrene i datterselskapene. Det er opprettet ordninger for å avverge habilitetsproblemer i anbudsprosesser som følge av dette. Revisjonen mener at det er viktig at selskapet er oppmerksom på samfunnsdebatten som trekker i retning av enda strengere krav til skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet.

Revisjonen skriver at Hamos mangler verktøy for eierstyring av datterselskaper, men

peker på at det er positivt at arbeid med dette er i gang.

4. Utføres tømmerrutiner, hytterrenovasjon og differensiering av avfallsgebyr i samsvar med krav?

Ifølge revisjonen har Hamos forvaltning etablert rutiner som sikrer likebehandling av abonnentene. Andelen klager er redusert og vurderes som lav i 2015.

Revisjonen viser til at Miljødirektoratet har kommet med en ny tolkning av forurensningsloven, som innebærer at det ikke er anledning til å fritta fritidsboliger fra renovasjonsavgift på generelt grunnlag. Orkdal og Skaun kommuner har ikke hytterrenovasjon i dag. Revisjonen påpeker at forskriften i eierkommunene til Hamos derfor må endres for å bli i tråd med regelverket.

Selskapet har en differensiering av avfallsgebyr for å motivere til reduksjon av avfall, noe som er i samsvar med dagens krav.

5. Fattes det vedtak om delegert myndighet for innkreving av renovasjonsgebyr fra den enkelte eierkommune til selskapet?

Eierkommunene har overført ansvar og myndighet til innfordring av renovasjonsgebyret til Hamos forvaltning, men overføringen av ansvar er forskjellig mellom kommunene etter at Frøya og Hitra kommune kom inn i selskapet i 2006. Revisjonen mener dette bør gjøres likt for alle kommunene.

Revisors anbefalinger

På bakgrunn av de vurderingene som er oppsummert over anbefaler revisjonen å:

- Vurdere styresammensetning i lys av rapportens merknader, samt ut fra selskapets fremtidige behov
- Sikre at avsatt overskudd i selvkostfondet brukes i samsvar med krav til selvkost
- Endre forskrift for husholdning i HAMOS vedrørende fritidsbebyggelse, slik at den blir i samsvar med nye avklaringer fra miljødirektoratet
- Sikre lik delegering av myndighet for innfordring av renovasjonsgebyret hos eierkommunene i HAMOS

Kontrollutvalgssekretariatets konklusjon

Sekretariatet mener rapporten belyser en rekke sentrale problemstillinger knyttet til eierstyring og drift av Hamos forvaltning IKS, og anbefaler at kontrollutvalget legger den fram for kommunestyret med en oppfordring om å følge opp revisors anbefalinger. Sekretariatet mener det er hensiktsmessig at det rapporteres om oppfølgingen i forbindelse med rulleringen av eierskapsmeldingen.